

**TOSHKENT DAVLAT IQTISODIYOT UNIVERSITETI HUZURIDAGI
ILMIY DARAJALAR BERUVCHI DSc.03/30.12.2020. I.16.02 RAQAMLI
ILMIY KENGASH ASOSIDAGI BIR MARTALIK ILMIY KENGASH**

TOSHKENT DAVLAT IQTISODIYOT UNIVERSITETI

Qo'lyozma huquqida

UO'K: 338.041:811.111

XODJIKULOVA SHAXLO NARIMANOVNA

**TALABALARDA MUSTAQIL TA'LIM JARAYONIDA TAYANCH
KOMPETENSIYALARINI SHAKLLANTIRISH METODIKASI
(iqtisodiyot ta'lim yo'nalishlari misolida)**

13.00.02-Ta'lim-tarbiya nazariyasi va metodikasi

**Pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
ilmiy darajasini olish uchun taqdim etilgan**

DISSERTASIYA

Ilmiy rahbar: Xakimova Muxabbat Fayziyevna,
pedagogika fanlari doktori, professor

Toshkent – 2024

MUNDARIJA

Kirish	3
I-BOB TALABALARDA MUSTAQIL TA'LIM JARAYONIDA TAYANCH KOMPETENSIYALARINI SHAKLLANTIRISHNING NAZARIY-METODOLOGIK ASOSLARI	11
1.1-§ Oliy ta'lim tizimida ingliz tilini o'qitish maqsadlarini loyihalashda kompetensiyaga asoslangan yondashuv.....	11
1.2-§ "Tayanch kompetensiyalar" tushunchasining mohiyati va mazmuni va ularni ingliz tili darslarida shakllantirish tajribasi.....	32
1.3-§ Talabalarga ingliz tilini o'qitishda baholash mezonlari va tayanch kompetensiyalarni shakllantirish darajalari.....	47
Birinchi bob bo'yicha xulosalar	56
II- TALABALARDA MUSTAQIL TA'LIM JARAYONIDA BOB TAYANCH KOMPETENSIYALARINI SHAKLLANTIRISH METODIKASI	59
2.1-§ Mustaqil ta'lim talabalarning tayanch kompetensiyasini shakllantirish vositasi sifatida	59
2.2-§ Ingliz tilini o'rganish jarayonida tayanch kompetensiyalarni shakllantirish uchun pedagogik sharoitlarni amalga oshirish.....	65
2.3-§ Talabalarda ingliz tilida muloqotni o'qitish jarayonida tayanch kompetensiyalarni shakllantirish metodikasi.....	90
Ikkinchi bob bo'yicha xulosalar	112
III- TALABALARDA MUSTAQIL TA'LIM JARAYONIDA BOB TAYANCH KOMPETENSIYALARINI SHAKLLANTIRISH BO'YICHA PEDAGOGIK TAJRIBA-SINOV ISHLARINI TASHKIL ETISH VA UNING NATIJALARI TAHLILI	114
3.1-§ Tajriba-sinov ishlarining dasturi va metodikasi.....	114
3.2-§ Pedagogik tajriba-sinov ishlari va ularning natijalari tahlili.....	124
Uchinchi bob bo'yicha xulosalar	137
XULOSA	139
ADABIYOTLAR RO'YXATI	141
ILOVALAR	160

KIRISH (falsafa doktori (PhD) dissertatsiyasi annotatsiyasi)

Dissertatsiya mavzusining dolzarbligi va zaruriyati. Jahonda oliy ta'lim muassasalarida mustaqil ta'lim jarayonida talabalarning tayanch kompetensiyalarini rivojlantirishning kreativ metodlari amaliyotga tatbiq etilmoqda. Bo'lajak mutaxassisning tayanch kompetensiyasini kasbiy yasovchilarini takomillashtirish, tayanch kompetentlik darajalari va samaradorligini oshirish, mutaxassislarni kasbiy faoliyatga tayyorlash jarayonlarini izchil boshqarish va pedagogik tashxislash metodlaridan unumli foydalanish, mustaqil ta'lim jarayonlarini personallashtirish yondashuvlar asosida tashkillashtirish bo'yicha amaliy loyihalarni tatbiq etish borasida tizimli ishlar olib borilmoqda.

Jahon ta'lim jarayonida tayanch kompetensiyalarni bosqichma-bosqich rivojlantirish, mustaqil ta'lim jarayonida talabalarning amaliy ko'nikmalarini shakllantirishning pedagogik imkoniyatlarini aniqlash, talabalarni ixtisosliklari bo'yicha bilim, ko'nikmalarini muntazam shakllantirish, bilim va ko'nikmalarni mustaqil ravishda kasbiy faoliyatga tatbiq etish metodlarini takomillashtirish bo'yicha ilmiy tadqiqotlar olib borilmoqda. Shu bilan birga, mustaqil ta'lim jarayonida shaxsga yo'naltirilgan ilmiy-innovatsion texnologiyalarni takomillashtirish, bo'lajak mutaxassislarning tayanch kompetentligini rivojlantirishning modeli va texnologiyalarini rivojlantirish bo'yicha ilmiy tadqiqotlarga alohida e'tibor berilmoqda.

Respublikamizda ta'lim tizimini jahon ta'lim standartlari darajasida rivojlantirish bilan bir qatorda mustaqil ta'lim olish imkoniyatlarini uzluksiz rivojlantirish, bo'lajak mutaxassislarning tayanch kompetensiyalarini va tadqiqotchilik qobiliyatlarini rivojlantiruvchi ta'lim texnologiyalarini loyihalashtirish, davlat ta'lim standartlari, malaka talablari, o'quv dasturlari, o'qituvchilar va talabalarning harakatchanligi va hamkorligining, ta'lim xizmatlari bozorini rivojlantirishning me'yoriy asoslari yaratilmoqda. "Mustaqil ta'lim soatlari ulushini oshirish, talabalarda mustaqil ta'lim olish, tanqidiy va ijodiy fikrlash, tizimli tahlil qilish, tadbirkorlik ko'nikmalarini shakllantirish, o'quv jarayonida tayanch kompetensiyalarini kuchaytirishga qaratilgan metodika va texnologiyalarni joriy

etish, o'quv jarayonini amaliy ko'nikmalarni shakllantirishga yo'naltirish, bu borada o'quv jarayoniga xalqaro ta'lim standartlariga asoslangan ilg'or pedagogik texnologiyalar, o'quv dasturlari va o'quv-uslubiy materiallarni keng joriy etish"¹ ustuvor vazifalar etib belgilandi. Natijada, mustaqil ta'lim jarayonida talabalarning tayanch kompetensiyalarini rivojlantirishning izchil texnologiyalarini tatbiq etish imkoniyatlari oshirildi.

O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2022-yil 28-yanvardagi "2022-2026 yillarga mo'ljallangan Yangi O'zbekistonning taraqqiyot strategiyasi to'g'risida"gi PF-60-son, 2019-yil 8-oktyabrdagi "O'zbekiston Respublikasi Oliy ta'lim tizimini 2030 yilgacha rivojlantirish konsepsiyasini tasdiqlash to'g'risida"gi PF-5847-son Farmonlari, 2018-yil 5-iyundagi "Oliy ta'lim muassasalarida ta'lim sifatini oshirish va ularning mamlakatda amalga oshirilayotgan keng qamrovli islohotlarda faol ishtirokini ta'minlash bo'yicha qo'shimcha chora-tadbirlar to'g'risida"gi PQ-3775-son, 2021-yil 19-maydagi "O'zbekiston Respublikasida xorijiy tillarni o'rganishni ommalashtirish faoliyatini sifat jihatidan yangi bosqichga olib chiqish chora-tadbirlari to'g'risida"gi PQ-5117-son, 2012-yil 10-dekabrdagi "Chet tillarni o'rganish tizimini yanada takomillashtirish chora-tadbirlari to'g'risida"gi PQ-1875-son, 2020-yil 27-fevraldagi "Pedagogik ta'lim sohasini yanada rivojlantirish chora-tadbirlari to'g'risida"gi PQ-4623-son qarorlari hamda mazkur sohaga taalluqli boshqa me'yoriy-huquqiy hujjatlarda belgilangan vazifalarni amalga oshirishda mazkur dissertatsiya tadqiqoti muayyan darajada xizmat qiladi.

Tadqiqotning respublika fan va texnologiyalari rivojlanishining ustuvor yo'nalishlariga mosligi. Mazkur tadqiqot ishi respublika fan va texnologiyalar rivojlanishining I. "Axborotlashgan jamiyat va demokratik davlatni ijtimoiy, huquqiy, iqtisodiy, madaniy, ma'naviy-ma'rifiy rivojlantirishda, innovatsion g'oyalar tizimini shakllantirish va ularni amalga oshirish yo'llari" yo'nalishi doirasida bajarilgan.

¹ O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2019 yil 8 oktabrdagi "O'zbekiston Respublikasi oliy ta'lim tizimini 2030 yilgacha rivojlantirish Konsepsiyasi". PF-5847-son Farmoni_// O'zbekiston Respublikasi qonun hujjatlari ma'lumotlari milliy bazasi: www.Lex.uz.